

Asjamöödunud

~~Need~~ päevil peetava keskkooli- ja gümnaasiumiõpetajate kongressi puhul tahaksin veel kord sõna võtta nende saatus vaeslaste kohta, kellest on räägitud paljudes kongressidel ja õpetajate päevadel, kuid mille olukord — on jäänud sama ülenohtuselt raskeks, nagu see on olnud varem. Need on meie keskkoolide ja gümnaasiumide emameele õpetajad.

On ju öeldud, et ka teistel õpetajatel on tööd ja muresid väljaspool otseselt antavaid õppetunde. See on õigus, kuid see töökoorem, mis on kanda emameele õpetajail, ületab teiste oma mitmekordselt. Emameele õpetaja töö võib jagada kolme ossa: esiteks, töö, mis tuleb teha kõigil õpetajail, nende hulgas ka emameele õpetajal; teiseks, töö, mis tuleb teha osal õpetajail, nende hulgas jällegi emameele õpetajal ja kolmandaks — töö, mis tuleb teha ainult emameele õpetajal.

Kõik õpetajad peavad andma teatud arvu tunde nädalas, millisel abusel neile

maxstarrege palga.

Kõik õpetajad peavad lugema metoodilist kirjandust, et käia kaasas oma aine õpetamise uuemate meetoditega ja võtetega,

~~Kõik õpetajad~~ peavad võtma osa õppenõukogu koosolekust, pidama korda

~~ka korrapidamine vahetundidel jne. on jagatud kõrvide õpetajate vahel.~~

Need on kohustused, mis lasuvad kõrgil õpetajail, ja mõne aine õpetaja töö piirdubki sellega.

Laskeimars koormaks just emakeele õpetajale on aga õpilaste kirjatööde parandamine.

Kirjatöid tuleb parandada ka võrkuult ja matemaatika õpetajail, keid nende tööd ei saa kuidagi võrrelda emakeele õpetaja tööga.

Emakeeles kirjutavad õpilased sageli tervet vihkude pikkusi töid, ja neid tuleb parandada nii keelelt, stiililt, kompositsioonilt kui ka hinnata sisult. Matemaatikas näitaks tuleb hinnata

ainult sisu. See on vähem kui reerand emakeele
 õpetaja tööst, sest keeleline, stiililine jne paranda-
 mine võtavad igaüks ürsikult kaugelt enam
 aega, kui ainult sisuline läbivaatamine.

Muudugi tulevad emakeele õpetajal läbi vaadata
 ka kõrgemate klasside õpilaste poolt emakeele
 tundides ettekantavad referaadid. Vast ainult
 esimese võrkele kirjatööde rohkust võib
 emakeele omaga võrrelda. Kuigi tööd esimeses
 võrkeeles on palju lühemad kui emakeeles, peaks
 iga korralik õpetaja neid sellest rohkem teha
 laskma.

Peale selle tuleb emakeele õpetajal olla
 kontaktis ka alatasa juurdeilmuva kirjandusega.
 Seda muudugi ka võrkeelt õpetajail, kesid
 sel ajal, kui viimased loevad paar teost läbi,
 tuleb emakeele õpetajal lugeda — mitusimmemend.
 Loomulik on, et — eriti paremate — kirjanduslikkude
 teoste lugemine ei ole õpetajale mingis raskesti.
 Iga kogukama teose lugemine võtab aga oma

paar õhtut ära, ja sellepärast — peaks neid vahu õhtuid emakeele õpetajal olema. Emakeele õpetaja peab tundma kogu uuemat kirjandust, sest emakeel on see keel, milles õpilased loevad võrreldamatult enam kui võõrkeelis, ja sageli tahavad õpilased kuulda õpetaja arvamust või näpunäiteid loetavate teoste kohta. Loomulikult peaks emakeele õpetaja olema kontaktis ka selliste ajakirjadega, nagu „ Eesti Kirjandus“, „ Eesti Keel“, „ Looming“, „ Olion“ jne.

Emakeele õpetaja on peaaegu eranditult ka klassijuhatajaid, kuna tema on üks neist kellel rohkem tunde on (klassijuhataja on tavaliselt veel võõrkeelte, matemaatika ja loodusteaduse õpetajad, kuna vabad on sellest vtiisandest näiteks voimlemise, usuoetuse, joonistuse, laulmise, filosoofia jne. õpetajad). Klassijuhataja vtiisandeks on kirjatada juhataatava klassile õpilastele valjaantavad tunnistused ja „nõrgalised“, käia kodudes oma õpilaste olukorraga tutvumas jne.

[On kool, kus on arvatud õigeks, et õpetajad peaksid aitama
järele pärastlõunati nõrku õpilasi, s.t. kui õpetada
6 klassis, siis tuleks sellega tegeleda umbes 6
tundi nädalas. Koolid, kus seda soovitatakse, on
üll eranditena.

Ainult emasele õpetaja kohuses on hari-
likult raamatukoguhoidmine. Vähemalt kuuale
klassile iga nädal kord raamatuid võtta anda
ja vastu võtta, see ei võta vähe aega. Tuleb
kas tundide kaupa pärast õppetööd koolimajas
olla või loobuda õpetajalegi puhkuseks vaja-
lakstud vahelundidest. Teid see ei ole ainuke
töö raamatukogu juures. Seda juurde lisandub
uute raamatute sissekandmine, kataloogide
korras hoid, inventuurid jne. Vähest teada
selle eest manstakse minu teada ainult Tallinnas.
Ule kogu riigi teha see töö aga vähimagi
tanta. Otse vastupidi, selle töö eest tuleb
mõnikord juurdegi maksta: kui mõni raamat
juhtub kaduma minema, tuleb see raamatukoguhoidjal

välja mansta.

Õpilaste isetegevuse tõstmiseks on paljude koolide juures ellu kutsutud igasuguseid huviringe, kõige enam just kirjandus- ja spordiringe. Kui spordiringis õpilased sageli teotsivad täiesti iseseisvalt, siis tuleb kirjandus ringis õpetajal rogu aeg kaasa töötada ja juhtida. See paneb iga nädal vähemalt ühe õhtu kinni, arvestamata vahetunde, ~~m~~ ja aega pärast õppetööd, mil õpilastega tuleb läbi rääkida ringi tegevusesse puutuvaid küsimusi.

Kui aga korraldatakse koolipidund, siis on jällegi iseenesest mõistetav, et emakeele õpetaja on see, kelle poole pöördutakse näidendi ja deklamatsioonide või muude sõnaliste ettekannete soomiseks. Nende otsimine võtab tublisti aega, rääkimata kätteõpetamisest kuluvatest kümnetest tundidest.

Aga ka hõimupäeva, emadepäeva, vabaduspäeva ja igasuguste kirjanduslokkude antuste

lehtööd lasuvad emakeele õpetajal.

Mõnes kuulis leitarre isegi, et em ainult emakeele õpetaja võib olla õppendurõõgu sekretöis, sest teised õpetajad ei usalda oma eesti keelt oskust.

Muidugi on vähest osa emakeele õpetaja kõvaltööd võimalis ka teiste õpetajate teha jätta, näiteks kõned hõimur- ja vabaduspäevadel (muud ettekanded, ^{neil päevadel} deklamatsioonid jne. jäävad ikkagi emakeele õpetaja leida ja õpetada). Siin oleks aga suurelt osalt koolijuhatajast, kas ta on nii huumanne, et püüab emakeele õpetaja ülejõukäivat koormat kergendada, või mõtleb: „Kes on pandud õjama, see õjaku hea meelega.“

Sellejuures tuleb emakeele õpetajal oma tööd teha mõnikord ka paar nädalat järgimööda ilma puhkusega, sest kui õpetajail tuleb puhapäeval õpilaste hantsurõõmudel jne. korda pidada, siis ei valasta sellest keegi emakeele õpetajat.

Kui arvestada seda, et nooremal emakeele õpetajal tuleb ka tundidens ette valmistuda,

9
siis vaatamata sellele, et ^{ta}kogu oma jõu ohverdada
koolile, vaatamata sellele, et pärast tegelikkuse
tundide lõppe veel mitu tundi koolis istub ja
kõik õhtud koolile pühendab, võib mõnigi asi
lootusele jääda.

Õpetaja enese edasiarendamine kipub aga
täiesti kõrvalises asjas jääma. Ja sellest
peaks kahju olema mitte ainult kultuurikriitilisel
õpetajal endal, vaid pikapeale ka koolil, õpilasil
ja — riigil. Või tahetase öelda, et ainult
need raamatuteadmised, mida kava ette
diktteerib, on õpilasele tahtsad, andke neid edasi
kas või robott!

Tamuti peaks igal õpetajal olema aega
ka veltkondlikust elust osavõtuks, muidu muutub
ta liiga ühekülgseks ja „koolmeisterlikuks“ ja
sellest oleks jälle ka koolil kahju.

Last, not least on veel üks tähtis asjaolu:
tunne, et sind eksploatatakse, teeb pessimistiks.

Kuidas see seni on võinud nii olla,

seda on raske mõista. Vast ainult sellepärast, et vastavaist seduseandjaid pole üksi olnud emakeele õpetajaks ega pole omal turjal seda noormat ~~x~~ tundnud.

Kordan siin veel kord mõtet, mida juba varem mitu korda avaldatud; ei ole vaja emakeele õpetajale rohkem palga kui saavad kõik teised vastava haridusega õpetajad, vaid emakeele õpetajal peab aega olema kõrge seda tööd teha nii, et ta ei oleks täieline kooliõri, vaid et tal jääks ka aega endale, nagu teistel õpetajatel ja nagu kõrgkooli riigi- ja omavalitsuse ametnikkudel. Selleks tuleb emakeele õpetaja tundide arvu tunduvalt vähendada! Alles siis võivad juhatajad, ^{haridus} ~~kooli~~nõunikud jne. nõuda neilt kõrge nenda kohustuste täitmist.

Teises järjekorras tuleb arvestada sellest peats olema esimene võõrkeele õpetaja. Kuigi, nagu nägime, ei ole viimasele kaugeltki nii palju

kõvaltõid kui emakeele õpetajal, on kirjatoode arv tal peaaegu sama suur.

Emakeele õpetajad loodavad, et praegusel koolireformide ajajärgul nende olusord võetakse kord ometi tõsiselt kaalvisele.

~~cha~~

Kesk- ja gümnaasiumiõpetajate kongressiga ühenduses kokkukutsutud emakeele õpetajate koosolekul tuldi üksmeelse otsusega avaldada soovi, et emakeele õpetaja nädalatuundide norm peaks olema 18.

Ei ole karta, et sel juhul emakeele õpetaja tööhulk jääs vähemaks kui teistel õpetajatel. Ei, selgi juhul oleks tal veel rohkem enam tööd kui mõnegi teise aine õpetajal.

See puutub teiste ainet õpetajasse, siis mine arvam^{tes} ~~te~~ ~~te~~ peaksid nemadki olema jaotatud kategooriatesse arvestades iga õppeainega seotud kõvaltööde rohkust.

cha.

(A. Darts. Nõmme, Öie. 18-1.)

Kõnitsi salu
alal hoida!